

Glazbeni opus grupe Joy Division

Marjanović, Bruno

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:169752>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-19**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education -
Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE
(Petrinja)**

**BRUNO MARJANOVIĆ
DIPLOMSKI RAD**

GLAZBENI OPUS GRUPE JOY DIVISION

Petrinja, rujan 2019.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE
(Petrinja)**

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Bruno Marjanović

TEMA DIPLOMSKOG RADA: Glazbeni opus grupe *Joy Division*

MENTOR: dr. sc. Jelena Blašković

Petrinja, rujan 2019.

Sadržaj

1. Uvod	5
2. Glazbeni stilovi.....	6
2.1. <i>Pop</i>	6
2.2. <i>Jazz</i>	7
2.3. <i>Blues</i>	8
2.4. <i>Country</i>	9
2.5. <i>Folk</i>	9
2.6. <i>Dance</i>	10
2.7. <i>Hip Hop</i>	11
2.8. <i>Reggae</i>	11
2.9. <i>Soul i R&B</i>	12
2.10. <i>Gospel</i>	12
2.11. <i>Elektronska glazba</i>	13
2.12. <i>Rock</i>	13
2.12.1. <i>Punk glazba</i>	14
2.12.2. <i>Post punk</i>	15
3. Popularna kultura	16
3.1. Popularna kultura u Hrvatskoj 1970-ih i 1980-ih.....	16
3.2. <i>Rock glazba</i> u Hrvatskoj	17
3.3. <i>Punk glazba</i> u Hrvatskoj.....	18
4. <i>Joy Division</i>	19
4.1. Povijest grupe <i>Joy Division</i>	20
4.2. Članovi benda.....	22
4.2.1. Ian Curtis.....	22
4.2.2. Bernard Sumner	25
4.2.3. Peter Hook	26
4.2.4. Stephen Morris.....	27
4.3. Diskografija	28
4.3.1. Pjesme	33
5. Zaključak	35
Literatura:	36

Popis slika:

Slika 1. Joy Division	200
Slika 2. Ian Curtis.....	255
Slika 3. Bernard Sumner	266
Slika 4. Peter Hook	277
Slika 5. Stephen Morris.....	28
Slika 6. Omot albuma Unknown Pleasures.....	300
Slika 7. Omot albuma Closer	311

Sažetak

Razdoblje 20. stoljeća vrijeme je neprestanog traženja i strujanja novih oblika i smjerova u svim aspektima socijalnog života. Po pitanju glazbe, koja je uvijek zauzimala važno mjesto u ljudskom životu, to je stoljeće u kojem su ponikli glazbeni stilovi kao nikada prije. Nakon prve polovice stoljeća svijet polako zahvaća *pop* kultura koja mladim naraštajima otvara novi pogled na život suprotstavljajući se svemu što je tradicionalno i zastarjelo. U ovom radu prikazat će se glazbeni opus grupe *Joy Division*, benda koji je u vrtlogu *punka* osamdesetih godina prošlog stoljeća pronašao novi zvuk te tako ucrtao put mnogim grupama koji su ostavili golem trag u svijetu glazbe, a neki i danas postoje. Kao pioniri *post punka*, prvi su bend koji su u skladanju pjesama koristili sintesajzer, a često su improvizirali s glazbenom tehnologijom koja se tada počela razvijati. Bend je u kratkom razdoblju izgradio golem opus pjesama čiji je pjevač i autor nezaboravnih stihova Ian Curtis, frontmen *Joy Divisiona* o kojem će se u ovom radu ponajviše pisati. U svibnju 1980. izvršio je samoubojstvo, ostavivši iza sebe nadareni bend s preostalom trojicom članova, koji su do tada snimili tek dva uznemirujuća i očaravajuća albuma, a koji će svoju glazbenu karijeru nastaviti u grupi *New Order*.

KLJUČNE RIJEČI: glazbeni stilovi, *pop* kultura, *post punk*, *Joy Division*, Ian Curtis

Summary

Musical Opus of Band Joy Division

The 20th century is the time of the constant search for new directions in every aspect of the social life. Music was, and still is, one of the most important things in human life and 20th century is the time when many new musical styles start to appear. After the 1950s there is the new view of life that shows up in pop culture and it opposing everything traditional. This paper will focus on work and songs of *post punk* band *Joy Division* which left a big trace in the world of music. They created the path that many bands follow, even today. *Joy Division* is the first band that used synthesizer and they were often experimenting with new music technology. They recorded many songs in a very short period of time and all of them were written by the singer and frontman of the band, Ian Curtis. This paper will also focus on his life, which ended in May 1980, leaving the rest of the gifted band with only three members left. They recorded only two albums together and, after the death of Ian Curtis, the band continued to exist as *New Order*.

Key words: music styles, *pop* culture, *post punk*, *Joy Division*, Ian Curtis

1. Uvod

Glazba ima velik utjecaj na čovjekov život. Utječe na razvoj djeteta od najranijih dana, služi za opuštanje, potiče na kreativnost, a velika je pomoć i u medicini. Glazbi smo izloženi sa svih strana, kroz sve medije. Različite kulture su kroz povijest na različite načine stvarale i izvodile glazbu, te se ona prenosila i modificirala, a mnoge kulture i danas pažljivo čuvaju svoju kulturnu baštinu. U dokumentu *Moć glazbe* (b.g.) ističe se kako glazba ima utjecaj i na društvene skupine te potiče razvoj ličnosti pojedinca. Određeni glazbeni stilovi nastali su upravo iz želje za promjenom, iz pobune određene društvene skupine prema nametnutim pravilima i načinu života.

Svaki čovjek se gotovo svakodnevno susreće s različitim područjima glazbe. Djecu, a pogotovo stariju s vremenom će zanimati i glazba različitih stilova ili glazba različitih kultura. Prije nego što krene poučavati, i sam učitelj trebao bi samostalno proučiti ono što želi prenijeti djeci kako bi za njih izabrao zanimljive i kvalitetne sadržaje. Učitelji svojim stavovima te metodama i postupcima koje koriste u odgojno - obrazovnom radu uvelike utječu na razvijanje stavova i ukusa djece prema glazbi. Jedan od načina na koji djeci možemo predstaviti glazbene stilove s kojima do sada nisu upoznati je i slušanje glazbe grupe *Joy Division*. Drukčiji i neobični zvukovi privući će njihovu pažnju te izazvati interes za istraživanje različitih glazbenih stilova.

2. Glazbeni stilovi

Glazba je jedan od najstarijih oblika komunikacije među ljudima i zato je sastavni dio gotovo svih ljudskih društava (Dobrota, 2008). Riječ stil potječe od latinskog naziva *stilus* što znači način pisanja ili pisaljka. Danas se opisuje kao trag što ga kulturni i civilizacijski kontekst, podneblje, književni smjer i književnopovijesno razdoblje, škola, društveni stalež, autorovo podrijetlo, karakter i osobine mogu ostaviti u iskazu, tekstu ili diskursu. Glazbeni stil konstitutivni je dio i kompozicijske tehnike i estetike glazbe. Povijest glazbe zapravo je povijest glazbenih stilova. U sebi očituju karakteristike forme, harmonije, teksture, melodije, ethosa i ritma kao najvažnije sastavnice, a stvaraju se načinom oblikovanja izražaja i tipom zvukovne pojavnosti. Glazbeni stilovi uvjetovani su povijesnim, geografskim i društvenim čimbenicima, a pojam glazbeni stil potječe iz razdoblja početka baroka u 18. stoljeću. Općenito se smatra kako se glazbeni stilovi moraju poznavati ukoliko se želi bolje razumjeti, procijeniti i doživjeti određeno glazbeno djelo¹.

2.1. Pop

Pop glazba kao glazbeni oblik obuhvaća različite glazbene stilove, a melodije u kombinaciji s jednostavnim ritmovima i ležernim stihovima vrlo su pamtljive. Stilovi popularne glazbe su: *Pop pedesetih*, *Pop šezdesetih*, *Pop sedamdesetih*, *Pop osamdesetih*, *Pop devedesetih* i *Noughties pop* (Du Noyer, 2005).

Popularna glazba pojavila se u Americi pedesetih godina prošlog stoljeća, a u drugoj polovici stoljeća proširila se većim dijelom svijeta. *Pop* glazba pružila je mogućnost poslijeratnoj generaciji mladih da bude prihvaćena pod vlastitim uvjetima, oslobođena stereotipa i zahtjeva odraslih s obzirom na ponašanje ili odijevanje. Označavala je oslobađanje od inhibicija i zabavu bez ustručavanja što je polako poticalo tinejdžere da svoje osjećaje počnu izražavati stihovima i ritmovima. Budući da vokalna i instrumentalna virtuoznost više nije bila preduvjet za samostalno izvođenje glazbe, ona je postala mnogo dostupnija. Prodaja gitara obarala je sve rekorde zahvaljujući Elvisu Presleyu i Buddy Hollyju, a u Americi i Europi se

¹ Enciklopedija. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=58096> (2.9.2019.)

pojaviло na tisuće mladenačkih grupa (bendova, sastava). *Pop* glazba širila je mladenački optimizam i služila kao sredstvo za odvraćanje pažnje od svijeta ispunjenog problemima pa se može reći da je više bila oblik bijega nego sredstvo izražavanja. Amerika je veći dio dvadesetog stoljeća bila vodeća u popularnoj glazbi, no uskoro se pojavila invazija iste u Velikoj Britaniji. Tako su se sredinom šezdesetih pojavili *Beatlesi*, čiji je zvuk prožeo cijelu *pop* scenu, a temeljio se na gitari i bubnjevima. U prvom planu *pop* glazbe ostala je melodija koja varira od grupa *The Osmonds* i *Bay City Rollers* u sedamdesetima, grupa *Wham!* i *New Kids On The Block* u osamdesetima, do *europop* zvukova grupe *ABBA*, novih romantičara poput grupe *Duran Duran* te *boy* bendova kao što su *Backstreetboys* i *Take that*. Nakon što se *pop* odvojio od *rocka*, neprestano se razvijao, pripajajući sve od *funka* do latinske glazbe. Najvažnija i stalna osobina *popa* je što trenutno pruža zadovoljstvo (Du Noyer, 2005).

2.2. Jazz

Jazz je prozvan suštinskom američkom glazbom u kojoj prevladava izraziti individualizam. U svojim počecima *jazz* je bio odbačen, no danas se smatra jednim od plemenitijih oblika ljudskog izražavanja koji je povezan s duhovnošću. U *jazz* glazbi pojedinci ispunjavaju prostor svojom inventivnošću i kreativnošću dok ostvaruju svoj program unutar grupe te se može reći da je to improvizacijska umjetnost koja cvate na slobodi izražavanja, a zahtijeva nesebičnu suradnju između članova (Du Noyer, 2005).

Jezgra postanka *jazza* je New Orleans, jedan od najbogatijih gradova u Americi u devetnaestom stoljeću. U takvom integriranom društvu i okruženju počele su se miješati melodije s Karipskog otočja s ostacima afričke poliritmije i europskom klasičnom glazbom. Afričku poliritmiju sa sobom su donijeli robovi, a elemente europske klasične glazbe Kreoli, slobodni i uspješni potomci francuskih i španjolskih doseljenika i njihovih afričkih žena. Kreolski glazbenici poistovjećivali su se sa svojim europskim, a ne afričkim precima. Toj mješavini melodija dodavani su minstrel napjevi, pjesme s plantaža, pjesme o radu, duhovne pjesme i stalan zvuk limenog orkestra. Iz te mješavine zvukova na samom kraju devetnaestog stoljeća razvija se *ragtime*, a početkom dvadesetog stoljeća kreolski glazbenici svoje tehničke

vještine spajaju s *blues* - moduliranom glazbom crnačkih orkestara. U početku se takva glazba nazivala *hotmusic*, a kasnije se pojavljuje i naziv *jass*. Godine 1907. izraz se promijenio u *jazz* i takav ostao do danas. Smjer u kojem bi *jazz* trebao ići tema je brojnih rasprava. Tradicionalisti smatraju da *jazz* treba očuvati i širiti kao netaknutu američku glazbu, dok drugi smatraju da se glazba mora prilagoditi novim vremenima kako bi preživjela. Najpoznatiji predstavnici *jazza* su: Louis Armstrong, Sidney Bechet, Charlie Parker, Miles Davies i *Duke Ellington Orchestra*. Jazz stilovi su: *Ragtime*, *New Orleans*, *Chicago*, *Swing*, *Bebop*, *Dixieland Revival*, *Cool Jazz*, *Hard Bop*, *Free Jazz*, *Soul Jazz*, *Fusion & Jazz Rock*, *Acid Jazz*, *Smooth Jazz*, *Latin Jazz* i *Brazilski Jazz* (Du Noyer, 2005).

2.3. *Blues*

Blues je sam po sebi potpuna umjetnička forma te je izravan predak različitih vrsta popularne glazbe. Do 1900. ovaj žanr razvio se u strofe od tri stiha s vokalnim stilom iz južnjačkih radničkih pjesama jer je proizišao iz mukotrpnog života afričkih robova u Americi. U početku su *blues* gitaristi razvijali stil responzorijske pjesme, u stilu pitanje - odgovor, pri čemu bi otpjevali prvi stih, a odgovarali sviranjem gitare, baš kao što je kod afričkih robova vođa grupe otpjevao stih, a ostali radnici odgovor. Tridesete godine dvadesetog stoljeća važno su razdoblje u razvoju *bluesa* koji se širio diljem Amerike, a četrdesete su bile razdoblje rađanja dugog niza novih glazbenih stilova. U šezdesetima je došlo do glazbene i kulturne revolucije, pa su tako neki britanski glazbenici, poput Erica Claptona i Petera Greena, počeli oponašati američke *blues* izvođače. Poznata britanska skupina *Rolling Stones* je razvila svoj stil pod utjecajem *bluesa*, donoseći oštrinu i stav u mainstream glazbu. U šezdesetima je velik utjecaj imao i Jimi Hendrix koji je proširio granice sviranja gitare. Od sedamdesetih godina smanjuje se broj predanih *blues* glazbenika jer je većina prihvaćala stilove koji su proizišli iz *bluesa*. Iako je *blues* glazba proizašla iz bola, siromaštva i depresije, popravljala je raspoloženje afroameričkih robova, a kasnije i brojnim slušateljima. Stilovi iz kojih je *blues* nastao i koji su proizišli iz *bluesa* su: *Radne pjesme*, *Delta/Country blues*, *Louisiana blues*, *Texas blues*, *Boogie-woogie*, *Chicago blues*, *Piedmont blues*, *Jump blues*, *Britanski blues*, *Rhythm & blues*, *Blues rock* i *Moderni električni blues* (Du Noyer, 2005).

2.4. Country

Country glazba je široka, sveobuhvatna kategorija glazbe koja nema precizne granice ili parametre, već obuhvaća niz veoma različitih stilova i podstilova, nastalih kroz zadnjih osamdeset godina. U izdizanju *country* glazbe iz relativno izoliranog područja regionalnih stilova do komercijalne sile s nacionalnim značenjem, veliku ulogu imao je razvoj radija i diskografske industrije u dvadesetim i tridesetim godinama prošlog stoljeća. Najraniji korijeni suvremene *country* glazbe su različiti regionalni, etnički i popularni glazbeni stilovi kao što su britanske *folk* balade, protestantske crkvene pjesme, ruralni crnački *blues*, orkestralna glazba i Tin Pan Alley *pop* napjevi putujućih zabavljača. *Country* glazba je u dvadesetom stoljeću doživjela velike promjene, razvijajući se zajedno s kulturom koja se mijenjala, stvarajući nove stilske ogranke. U tridesetim i četrdesetim godinama te stilske promjene bile su uspon *honky tonka* i *western swinga*, a u šezdesetima i sedamdesetima to je pojava *country rocka*. Ove pojave reflektirale su razdoblja dramatičnih društvenih pojava - npr. velika kriza tridesetih, migracije nakon Drugog svjetskog rata iz ruralnih u urbana područja te razvoj mladenačke kulture u posljednjim desetljećima dvadesetog stoljeća. Procvat kaubojske (*western*) glazbe, era *nešvilskog* zvuka te *young country* fenomen stilske su promjene nastale zbog potreba industrije i više su posuđivale iz prevladavajućih *pop* glazbenih stilova. *Country* stilovi su: *Rani i tradicionalni country*, *Kaubojski stilovi*, *Western swing*, *Bluegrass*, *Honky tonk*, *Nashville zvuk*, *Mainstream country*, *Country rock*, *Urbani kaubojski*, *Novi tradicionalisti*, *Alternativni country* i *Young country*. Vodeći izvođači *country* glazbe su: Merle Travis, Roy Acutt, Bill Monroe, Ernest Tubb, Hank Thompson, Shania Twain i Faith Hill (Du Noyer, 2005).

2.5. Folk

Folk je najprirodniji i najizvorniji žanr jer označava čovjekovo prirodno izražavanje. Ova vrsta glazbe obuhvaća mnoge oblike i stilove, što potvrđuje i njezina povijest. Jedna od karakteristika suvremene kulture je da domaća *folk* glazba nema poštovanje vlastitog naroda u vlastitoj zemlji, bez obzira o kojoj je zemlji riječ. Tek rijetke su države, npr. Irska, koje nisu prekinule svoju *folk* tradiciju. Irska *folk* tradicija preživjela je zahvaljujući emigrantima u Americi koji su se na taj način,

makar u mislima, vraćali kući. Krajem devetnaestog stoljeća u Velikoj Britaniji *folk* glazba gotovo je potpuno nestala, ali početkom dvadesetog stoljeća došlo je do kampanje pod vodstvom srednje klase s ciljem bilježenja i širenja *folk* glazbe kako bi se obnovili izvorni običaji. U Americi je *folk* glazba imala velik utjecaj na javno mišljenje, osobito u odnosu na rat u Vijetnamu. Regionalna glazba iz različitih dijelova svijeta postaje dostupnija i pristupačnija, a samim time omogućeno je upoznavanje novih zvukova, aranžmana i instrumentacije, što je potaknulo raznovrsne ideje i svježije perspektive.

Unatoč skepticima, *folk* glazba preživljava i u dvadeset i prvom stoljeću zahvaljujući upravo svojoj vjerodostojnosti. U sedamdesetima se pojavio novi podžanr keltskih glazbenika, a vrhunac je bila predstava (*Riverdance*) Billa Whelana koja je učinila irski ples naširoko poznat do ranije nezamislivih visina. Stilovi *folk* glazbe su *Folk pjesme*, *Tradicionalni folk*, *Politički folk i protestne pjesme*, *Folk revival*, *Folk rock*, *Britanski folk*, *Irski folk*, *Alternativni folk*, *Suvremeni folk*, *Neotradicionalni folk*. Neki od najpoznatijih *folk* izvođača su: Woodie Guthrie, Nick Drake, The Kingston Trio, Bob Dylan, Joan Baez i drugi (Du Noyer, 2005).

2.6. *Dance*

Pojam *dance* glazbe odnosi se na bilo kakvu vrstu elektronske glazbe namijenjene plesanju. U drugoj polovici dvadesetog stoljeća unaprijed snimljena glazba za zabave u noćnim klubovima postala je prihvatljiva. Jimmy Saville, jedan od prvih DJ-eva u Engleskoj, zaslužan je za razvoj klupske kulture jer je prvi koristio dva gramofona i time smanjio razmak između skladbi. U zadnjih sto godina kulturna važnost DJ-eva bila je vrlo značajna na radiju, a zatim i u klubovima. DJ je kao posrednik između glazbe i mnoštva, središnja točka i onaj koji širi glazbu, ne samo osoba koja pušta tuđe ploče. Ples uz glazbu znači pridruživanje glazbi i aktivno komuniciranje. Tek je sredinom devedesetih *dance* glazba prihvaćena u mainstream, nakon godina neprihvatanja i tvrdnji da potiče prekomjernu upotrebu droge i kriminal. *Dance* glazbu karakterizira snažan, ravnomjeran ritam bubnjeva jer je namijenjena plesu, a izvodi se uglavnom na elektronskim glazbalima.

Stilovi *dance* glazbe su *disco*, *house*, *acid*, *tribal/progressive*, *hardcore*, *happy hardcore*, *trance*, *jungle*, *drum 'n' bass*, *techno*, *gabba*, *breakbeat*, *big beat*, *UK*

garage, *US garage* i *tech-house*. Neki od najpoznatijih izvođača su: *The Bee Gees*, *The Prodigy*, *Tiesto*, *The Chemical Brothers*, *Ms Dynamite* i drugi (Du Noyer, 2005).

2.7. Hip Hop

Hip hop više je nego jednostavna vrsta glazbe, a s *rapom* kao jednom od svojih komponenata jedan je od najdugotrajnijih crnačkih američkih glazbenih žanrova koji proizlazi iz ljudske domišljatosti. U glazbenom smislu *hip hop* je uzeo točno ono što je želio iz već postojećeg, a zatim to promijenio u nešto uzbudljivo i napeto za novu generaciju tinejdžera koji se žele zabavljati. *Rap* je bio jedan od najotvorenijih načina glazbenog izražavanja jer su se često koristili različiti naglasci i žargon.

Iako je *hip hop* napredovao i postao jedan od najuspješnijih pop žanrova na svijetu, ostao je metafora za buntovništvo. Većina *hip hop* stilova ima prilično jednostavnu melodijsku pratnju, uz složeniju *drum & bass* ritam sekciju. Vokali su žarišna točka ovog stila jer daju još jednu ritmičku dimenziju sveukupnom zvuku. *Hip hop* se i danas zalaže za društvene i glazbene pobune diljem svijeta. Stilovi su *hip hop*, *britanski hip hop*, *old school*, *golden age*, *politički hip hop*, *gangsta rap* i *alternativni hip hop*. Najpoznatiji predstavnici *hip hopa* su: *Cypress Hill*, *Futura*, *The Streets*, *Afrika*, *Bambaataa*, *Warren G*, *Queen Latifah*, *Ice-T*, *Snoop Dogg*, *Lil' Kim*, *Jay-Z*, *Eminem* i drugi (Du Noyer, 2005).

2.8. Reggae

Reggae je jedinstven glazbeni stil nastao na Jamajci koji se za razliku od drugih stilova predstavio u mnogo različitih oblika s minimalnim brojem promjena tijekom četrdeset godina. Precizno odražava ljude koji ga stvaraju i konzumiraju, a glazba na Jamajci uvelike utječe na društvene i političke promjene i obrnuto. Riječ je o stilu koji je u početku predstavljao crnačku formu ekspresije (Dobrota, Kušćević, 2009). Za *reggae* glazbu karakteristična je ravnomjerna prisutnost nenaglašenog dijela diobe, što usporava tempo te glazba postaje opuštenija, a snažna bas linija olakšava plesanje uz glazbu. Posebnost *reggae* glazbe je i to što joj je u prvom planu njena publika, a ne glazbena industrija. Ono što je sačuvalo *reggae* glazbu kao jednu od najuzbudljivijih, najživljih svjetskih *pop* kultura je uzajamno sudjelovanje producenata i stručnjaka za zvuk te zajednički osjećaj vlasništva nad *reggae* stilom.

Oblici *reggae* glazbe su *ska*, *rock steady*, *roots reggae*, *dub*, *UK reggae*, *reggae pop*, *ragga*, *dancehall*, *bobo Dreads*, *US reggae*, *Deejay (DJ)*. Neki od najpoznatijih izvođača ove vrste glazbe su: Prince Buster, Duke Reid, Slim Smith, Lee Perry, King Tobby, Millie Small, Shaggy i Bobby Digital, Yellowman, Bob Marley i drugi (Du Noyer, 2005).

2.9. Soul i R&B

Soul glazba mješavina je baptističkih crkvenih pjesama i plesnih melodija džuboksa, povika na poljima plantaža i sofisticiranih *jazz* standarda, romantičnih vokalnih pothvata *doo-nopa* i energičnih ritmova *R&B*-a manjih grupa te *gospel* i *blues* tužaljki. Probio se zahvaljujući dvojici glazbenika, Sam Cooku i James Brownu. James Brown je imao najsnažniji utjecaj na *hip hop* i mnoge žanrove *dance* glazbe zahvaljujući svojoj sposobnosti da afrički ritam pretvori u kompleksan, ali univerzalno razumljiv glazbeni jezik. *Soul* i *R&B* u svim svojim oblicima koristi snažne linije basa i bubnjeva zbog snažnog utjecaja klasičnog *Motown* zvuka.

Podvrste *soula* i *R&B*-a su *era klasičnog soula*, *sjevernjački soul*, *funk soul*, *funk*, *urban soul* i *suvremeni R&B*. Najpoznatiji izvođači su: Aretha Franklin, Stevie Wonder, Al Green, *The Velvettes*, Isaac Hayes, Prince, Bobby Brown i drugi (Du Noyer, 2005).

2.10. Gospel

Gospel glazba nastala je s ciljem da poboljša raspoloženje i pomogne ljudima u izražavanju svoje religije. Zbog Velike krize u tridesetim godinama prošlog stoljeća, mnogi su se okrenuli religiji i vedroj *gospel* glazbi kako bi pronašli utjehu. Novi zavjet robovima je služio kao utjeha, a duhovne pjesme su im pružale nadu. Za *gospel* glazbu karakterističan je obrazac zaziva i odgovora u kojem glavni vokalist, najčešće propovjednik, pjeva, a zbor ponavlja njegove riječi. Početkom dvadesetog stoljeća, crnačka glazba imala je istaknuto mjesto u američkom životu, no financijski slom 1929. doveo je do zatvaranja diskografskih kompanija i prekida mnogih glazbenih karijera u razvoju.

Stilovi *gospel* glazbe su *jubilee*, *kvartet*, *barbershop*, *spiritual gospel*, *gospel funk*, *gospel rap* i *sacred steel*. Neki od najpoznatijih izvođača su *Fisk Jubilee*

Singers, Mamie Smith, Mahalia Jackson, *Golden Gate Quartet*, Ma Rainey, James B. Davis, Paul Robeson, *Sister Rosette Tharpe* i drugi (Du Noyer, 2005).

2.11. Elektronska glazba

Elektronska glazba stvara se uz djelomičnu ili potpunu uporabu elektroničke opreme kao što su kasetofon, sintesajzer, klavijature, sekvenceri, ritam mašine i kompjutorski program. *Elektronska* glazba je, kao i *rock* glazba, širok pojam. Današnji tehnološki napredak, različiti programi i *web* mogućnosti omogućuju *elektronskoj* glazbi da se neprestano mijenja. Sintesajzeri su otvorili novi svijet zvukova jer omogućuju promjenu boje zvukova i prostornost.

Elektronska glazba dobila je veliku podršku tek osamdesetih godina dvadesetog stoljeća kada su se pojavile *dance* glazba i *rave* kultura. Stilovi *elektronske* glazbe su ambijentalna glazba, *krautrock*, *electro*, *trip hop* i *new age*. Neki od najpoznatijih izvođača su John Cage, Brian Eno, *The Orb*, *Spaceman 3*, *Kraftwerk*, *The Chemical Brothers*, *DJ Shadow*, *Vangelis*, Steve Roach i drugi (Du Noyer, 2005).

2.12. Rock

Društvena i politička situacija u šezdesetim godinama dvadesetog stoljeća dovela je do spajanja stavova određenih vrsta popularne glazbe, eksperimentiranja ali i do podizanja društvene svijesti, što je dovelo do stvaranja iznova definirane *rock* glazbe. Za razliku od *pop* glazbe, *rock* je svojim slušateljima pružao veliku dozu realizma i različite teške teme, a ne samo priče o uzvraćenoj i neuzvraćenoj ljubavi. Za *rock* glazbu karakterističan je težak stil bubnjanja koji pruža ravnomjernu a ipak ritmično različitu bazu uz koju mogu svirati drugi glazbenici, zajedno s agresivnim sviranjem gitare, najčešće improviziranjem. *Rock* glazba se i u dvadeset i prvom stoljeću razvija, ali nema više veliki utjecaj na populaciju kao nekada (Du Noyer, 2005).

Rock glazbu pjevali su i svirali sami skladatelji, a ozbiljne glazbene teme kojima su se bavili zahtijevale su format albuma jer singlom od tri minute nisu mogli prenijeti svoju poruku. Prije pojave *rocka* tematika pjesama bila je većinom o neuzvraćenoj ljubavi jer pjesme o drogi i politici kakve se pojavljuju u *rock* glazbi nikada ne bi bile puštene u radijskom eteru. Područje dopuštenih stihova proširili su *Beatlesi* i time podigli branu; dok je himna marihuani grupe *Association*, *Along*

Comes Mary, bila zabranjena, pjesma *Lucy In The Sky With Diamonds* od *Beatlesa* nije uopće došla u pitanje. Pojavom piratskih radiopostaja u Velikoj Britaniji i SAD-u, milijuni ljudi mogli su slušati revolucionarne stihove grupa protivnika vladajuće elite, kao što su *Doors* i *Jefferson Airplane*, a to je značilo da se po prvi put *rock* glazba shvaća ozbiljno. Pjevači i skladatelji su se izražavali na različite načine. Leonard Cohen i Joni Mitchell koristili su se samo akustičnim gitarama u prenošenju poruka o stvarnim životnim problemima, dok su David Bowie i *Roxy Music* prekrivali lica šminkom i predstavljali *rock* kao bijeg od stvarnosti, a nakon novog vala *punka* djelovali su predvidljivo i jednolično poput orkestralne glazbe (Gall, 2004).

Mnogo je različitih *rock* stilova: *hard rock*, *psihodelija*, *progresivni rock*, *glam rock&glitter*, *pub rock*, *proto - punk*, *britanski punk*, *američki punk*, *arena rock*, *melodic rock*, *gotika*, *doom metal*, *heavy metal*. Najpoznatiji izvođači *rock* glazbe su: Janis Joplin, *Rolling Stones*, *Queen*, *Deep Purple*, *AD/DC*, *Led Zeppelin*, *Guns'n'Roses*, *The Doors*, *The Beatles*, *Pink Floyd*, David Bowie, *Sex Pistols*, *Green Day*, *Bon Jovi*, *Joy Division*, *Metallica*, *Nirvana*, *Pearl Jam* i drugi (Du Noyer, 2005).

2.12.1. Punk glazba

Punk se proširio po New Yorku zahvaljujući grupi *Ramones* koja je bila jedna od najutjecajnijih *punk* skupina ikada. Na nastanak *punka* utjecala je i kantautorica Patti Smith svojim djelovanjem sedamdesetih. *Punk* je vrhunac doživio u Velikoj Britaniji, za što je zaslužna skupina *Sex Pistols*, a pod utjecajem koje su se razvili drugi poznati sastavi: *The Clash*, *The Strangers*, *The Damned*, *Siouxie & the Banshees*. Nakon 1977. godine *punk* pokret se modificirao i pada pod utjecaj drugih glazbenih strujanja, a krajem 1970-ih zamjenjuje ga tzv. novi val. *Punk* glazbu odlikuju jednostavne strukture i aranžman, skladbe od dva do tri akorda, bržeg ritma od *rocka* te kratke pjesme u trajanju od dvije do tri minute. Tekstovi su prožeti motivima nezadovoljstva, gnjeva, agresije, te se pojavljuje suprotstavljanje društvenim institucijama i antiromantični pristup ljubavi i erotici.²

² Enciklopedija. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=51103> (30.5.2019.)

Počeci britanskog *punka* dogodili su se sedamdesetih godina dvadesetog stoljeća unutar siromašne radničke klase. Tekstovi pjesama reflektiraju život i surovu realnost radničke klase, kroz pjesme iskazuju ogorčenost prema trenutnoj svojoj situaciji i situaciji svojih roditelja te iskazuju bijes prema vladajućima, kritizirajući stanje u društvu i državi. Američki *punk* bio je puno manje politiziran, a njihova „neobuzdanost“ bila je u svrhu umjetnosti (Juričić, 2017).

2.12.2. *Post punk*

Post punk je, za razliku od *punka* koji mu je prethodio, bio puno mračniji, a većina *post punk* izvođača bila je sumnjičava prema ulasku u *mainstream*. Utemeljiteljima *post punka* na američkoj sceni smatraju se *Pere Ubu*, *Devo* i *Talking Heads*. Dio *post punk* scene činili su i brojni žanrovski neukalupljivi bendovi, precizno nazvani alternativom *mainstreamu*, a neki od njih su *R.E.M.*, *Replacements*, *Sonic Youth* i dr. Utemeljenju novih žanrova na američkoj sceni devedesetih godina pomoglo je upravo iskustvo najšire shvaćene *post punk* scene osamdesetih.

Na britanskoj *post punk* sceni među prvima su se pojavili grupa *Gang Of Four*, a priklonile su im se i grupe *Sex Pistols*, *Siouxsie & The Banshees*, *Joy Division*, *Bauhaus*, *Fall* i dr. Sve ove grupe svojim su ambicijama odražavali duh i temeljne ideje propitkivanja (umjesto konformiranja) dosega i jezika *popa* (Du Noyer, 2005).

3. Popularna kultura

Popularna kultura jedan je od fenomena dvadesetog stoljeća, iako se njezini počeci smještaju još u antičkoj Grčkoj i Rimskom Carstvu. Pojava *pop* kulture uvjetovana je dvama procesima: integracijom predindustrijskih zajednica u suvremene nacije i neprekidnim poboljšavanjem u produktivnosti ljudskog roda. Danas ne postoji općeprihvaćena definicija *pop* kulture, no svaka definicija polazi od toga da je popularna kultura dobro prihvaćena od velikog mnoštva ljudi (Pokrajac, 2018).

Popularnu kulturu stvara svaka zemlja na vlastitom jeziku, sukladno svojim estetskim i produkcijskim mogućnostima. Prema mišljenju nekih stručnjaka, popularna kultura ne bi nikada postala temelj suvremene kulture da glazba nije jedan od njezinih osnovnih izričaja. Trendovi u glazbi postali su sinonim za razdoblja *pop* kulture. Termin *popularna* glazba označava glazbu suvremenih društava, komplementarnu umjetničkoj i klasičnoj glazbi. Počeci *popularne* glazbe bilježe se sredinom dvadesetog stoljeća u SAD-u, te je već tada imala veliki utjecaj na mlade. Počeli su se odvijati prvi festivali: *Sanremo*, *Canzonissima*, *MIDEM*, *Eurosong* i drugi. Razvoj popularne glazbe nastavili su novi pravci. Primjerice, rani *rock and roll* pridonosi razvoju *pop* kulture sa svojim simboličnim modnim izričajem, buntom mladih naraštaja i ostalim oblicima društvenog ponašanja. Tijekom šezdesetih godina *popularna* glazba širi svoj utjecaj po cijelom svijetu zahvaljujući brojnim glazbenim sastavima u SAD-u i Velikoj Britaniji koji su izvodili različite podvrste *rock* glazbe. *Punk* glazba/supkultura najviše se razvija krajem sedamdesetih, naročito u Velikoj Britaniji i SAD-u (Pokrajac, 2018).

3.1. Popularna kultura u Hrvatskoj 1970-ih i 1980-ih

Krajem sedamdesetih na jugoslavenskoj glazbenoj sceni pojavili su se novi zvuci umjesto zvukova zabavne glazbe koji su do tada dominirali ovim prostorima. *Rock* glazba postepeno se infiltrirala u jugoslavensku kulturu nakon raskola sa Staljinom i prvih liberalno-kulturnih koraka. Domaća glazbena scena u tom je razdoblju pažljivo osluškivala zapadnu glazbu kako bi pronašli nove uzore. Krajem šezdesetih snimljen je prvi *rock* album, *Naši dani*, grupe 220, a sedamdesetih godina *rock* glazba ulazi u

fazu intenzivnog razvoja. Samo nekoliko godina nakon svjetskog zamaha *rock* glazba uzdrmla je i jugoslavensku zabavnu glazbu, nakon čega je velik dio publike ostao vjeran glazbi „svoje mladosti“, dok su nove generacije donosile nove stilove. Mladi izvođači *rock* glazbe teško su dospijevali na tada izrazito popularne festivale zabavne glazbe, no nakon kriznog razdoblja takvih festivala organizatori sve češće pristaju na *rock* večeri u sklopu istih (Pokrajac, 2018).

3.2. *Rock* glazba u Hrvatskoj

Rock glazba u Jugoslaviji pojavila se 1956. kada je Ivo Robić obradio pjesmu Elvisa Presleya, *Shake, Rattle and Roll*, iako je izvedba Ive Robića bila „jazzirana“ i blažeg stila od originala (Juričić, 2017).

Sedamdesete su donijele bitne promjene u *rock* glazbi koja iz plesnih dvorana seli na festivale i samim time im popravlja posjećenost. Prvi *rock* sastavi koji su sredinom sedamdesetih počeli snimati ploče u diskografskim kućama su *Bijelo Dugme* i grupa *Korni* koja je i predstavljala zemlju na *Euroviziji*. Do tada su diskografske kuće ignorirale izvođače i sastave *rock* glazbe. Nakon toga uslijedilo je zbližavanje vlasti i *rock* glazbenika tako što je Savez socijalističke omladine počeo organizirati brojne koncerte. Pojava *rock* glazbe označila je osuvremenjivanje i liberalizaciju, ne samo u umjetnosti već i u svakodnevici koju predvode mladi glazbenici čija je glazba prožeta elementima zapadne *rock* glazbe i ponekim iz folkloru. Ovaj glazbeni pravac postaje još popularniji osamdesetih godina kada se organiziraju i masovni koncerti. Krajem sedamdesetih i početkom osamdesetih pojavljuje se novi val te počinju djelovati novi, mlađi glazbenici koji nisu opterećeni starijim sastavima. S počecima novog vala ponovno počinje izlaziti *Polet*, glasilo Saveza socijalističke omladine Hrvatske koji s duplericom o *Prljavom kazalištu* pokazuje da će promicati specifičnu supkulturnu scenu. Time započinje i zagrebački novi val koji otvara prostor brojnim sastavima i glazbenicima. *Polet* je zaslužan za organizaciju koncertnog spektakla u Domu sportova na kojem su nastupili najprovokativniji bendovi glazbene scene. *Rock* glazba u Jugoslaviji plod je modernizacije, a i sama je doprinijela modernizaciji rušenjem socijalističkog morala (Pokrajac, 2018).

3.3. *Punk* glazba u Hrvatskoj

Početkom *punk* scene u Jugoslaviji smatra se nastup riječkog benda *Paraf* na Silvestrovo 1976. godine. U Puli se 1981. godine pojavljuje još jedno ime koje postaje „udarničko“ ime hrvatske i jugoslavenske *punk* scene, *KUD Idijoti*. Kulturna komunikacija na potezu Ljubljana – Zagreb – Beograd postala je dovoljno slobodna i neopterećena krajem sedamdesetih, a iz toga se mogao stvoriti lanac događaja koji je podigao novi val. Novi val u Hrvatskoj su sačinjavali grupe *Paraf*, *Pankrt*, *Idijoti*, *Haustor*, *Termiti*, *Prljavo kazalište*, *Azra* i drugi (Juričić, 2017).

Terminom *novi val*, domaća *rock* kritika odala je priznanje kreativnom razdoblju jugoslavenske glazbeno - scenske produkcije s kraja sedamdesetih i početka osamdesetih godina. Novi val potaknut je recepcijom britanskog i američkog *punka* i tzv. novovalne glazbe, njegove manje radikalne i šire prihvaćene refleksije (Prica 1990).

4. Joy Division

„Joy Division je najbolji bend koji sam vidio uživo, a vidio sam ih mnogo: *Led Zeppelin, The Who, The Stooges, Grateful Dead, The Rolling Stones, Metallica* i mnoge druge...“, (Curtis, 2008, str. 9) riječi su Micka Middlesea, poznatog glazbenog kritičara i pisca koji je napisao knjige o mnogim bendovima, među njima i o *Joy Divisionu*. *Joy Division* nastali su 1977. godine u Manchesteru, nakon eksplozije punka u Engleskoj, nadahnuti pojavom *Sex Pistolsa* i jednim od njihovih koncerata. Osnovali su ih gitarist Bernard Albrecht (kasnije Bernard Sumner) i basist Peter Hook kojima su se kasnije pridružili i pjevač i frontmen benda Ian Curtis te bubnjar Stephen Morris. U počecima su nastupali pod imenom *Stiff Kittens*, potom kao *Warsaw* (prema istoimenoj pjesmi Davida Bowieja), da bi na kraju uzeli proturječno i pomalo kontroverzno ime *Joy Division* (Gall, 2004).

U predgovoru knjige *Dodir iz daljine*, čija je autorica Deborah Curtis, supruga Iana Curtisa, pjevača *Joy Divisiona*, Denis Leskovar piše:

„...U današnje vrijeme slušaju se i doista vječni albumi, oni koji na svojim omotima nose potpis izvođača i sastava toliko utisnutih u kolektivnu *pop* - kulturnu svijest da se čini kako se nikada nisu ni raspali; njihovi opusi svojim značajem i izvanvremenskom umjetničkom težinom brišu generacijske razlike, nadahnjujući nove i još novije klince. *Joy Division* nesumnjivo pripadaju tom povlaštenom društvu...“

(Curtis, 2008, str. 9)

Kao *post punk* sastav udarili su temelje alternativne glazbe osamdesetih godina i predvodnici su glazbe koja svojim izričajem nije veličala degradaciju, anarhiju i sirovost, već osjećajnost i propitkivanje o smislu života. Među prvim su bendovima koji su koristili sintesajzer, naglasak su stavili na melodioznost koja je, u kombinaciji s dubokom tekstovima frontmena grupe, Iana Curtisa, davala sasvim novi zvuk (Curtis, 2008). Leskovar (2008, navedeno u Curtis, 2008) ističe kako je značaj *Joy Divisiona* nemjerljiv. U tada sirovi i hladni *rock* uveli su novu i drugačiju dozu intelektualne svijesti te utjecali na nebrojene bendove nastale poslije njih, od *Smithsa* pa do tada mlađanih *U2*, koji su nekoliko mjeseci nakon samoubojstva Iana Curtisa napravili pjesmu *A Day Without You* kao neizravnu posvetu toj tragediji (Curtis, 2008).

Njihov očaravajući debitantski album *Unknown Pleasures* iz 1979. zauzima prvo mjesto na britanskoj nezavisnoj top - listi i od tada njihov uspjeh počinje nezaustavljivo rasti. O njihovoj budućnosti može se samo nagađati, jer 1980., svega dva dana prije zakazane američke turneje i svega nekoliko dana prije nego li je njihov singl *Love Will Tear Us Apart* dospio na službene britanske top - liste, Curtis se objesio u svome stanu te od tada grupa pod nazivom *Joy Division* više nikada ne nastupa (Black, 2006).

Slika 1. Joy Division³

4.1. Povijest grupe Joy Division

Grupa *Joy Division* nastala je u trenucima kad se *punk* sa svom svojom bukom koju nosi transformirao u *post punk* varijantu, mnogo stišaniju i glazbeno razrijeđeniju verziju koja se vraćala na svoje *rock* izvore. Nisu bili *punk* bend, ali ih je njegova energija nadahnjivala. Četvorica članova činili su *Joy Division*: Ian Curtis, Bernard Sumner, Peter Hook i Stephen Morris, no svi se slažu kako je Curtis bio alfa

³ Dostupno na: <https://www.independent.co.uk/arts-entertainment/music/features/joy-division-unknown-pleasures-40-anniversary-songs-ian-curtis-buzzcocks-peter-hook-a8957461.html> (1.9.2019.)

i omega benda koji je najviše zaslužan za njihov uspjeh. Prvi puta našli su se zajedno 20. srpnja 1976. na koncertu *Sex Pistolsa* u Manchesteru, odakle grupa i potječe, nakon kojeg su svakodnevno radili na tome da se njihova ideja o bendu sprovede u djelo. Početkom sljedeće godine napokon su krenuli s probama, a prvo ime benda bilo je *Stiff Kittens*. Curtis je smatrao da je ime previše obično te da podsjeća na svaki drugi prosječni *punk* bend. Zato se tijekom nervoznih proba za prvi koncert ime benda mijenja u *Warsaw*, po nazivu pjesme Davida Bowieja; *Warsawa*. Prvu gažu imali su 29. svibnja 1977. u *Electric Circusu*, manjem klubu u Manchesteru. Vidjelo se da članovi benda još uče svirati instrumente kako treba, no kritičari su se složili da postoji razlika u odnosu na druge bendove koja daje naslutiti kako sastav ima mnogo toga za ponuditi u budućnosti (Curtis, 2008).

Nakon nekoliko sve uspješnijih koncerata, bend na poticaj Iana Curtisa mijenja ime u *Joy Division*. Ime potječe iz novele *Kuća lutaka* poljskog židova Yehiela De - Nura u kojoj je naziv *Joy Division* bio korišten za grupu židovki koje su u nacističkim logorima bile prisiljene na prostituciju s njemačkim vojnicima. Otuda i naziv *Odred za veselje* (Middles i Reade, 2009). To svakako ne znači kako su članovi benda bili nacisti. Jednom je Curtisova supruga izjavila da je sve svoje vrijeme provodio pričajući, ili čitajući, o ljudskoj patnji, što znači da je ime benda imalo dublju poruku (Curtis, 2008).

U Manchesteru, 25. siječnja 1978. bend je odsvirao svoju prvu gažu pod novim imenom *Joy Division*. Naporno su radili na stvaranju vlastitog, snažnijeg i drugačijeg imidža te su se povezali s nekoliko glazbeno utjecajnih osoba, prije svega s Robom Grettonom, mančesterskim DJ-om koji im je bio menadžer. Divlje pankerske pjesme zamijenjene su upečatljivim melodijama i dubokoumnim tekstovima čiji je autor bio Curtis. Za njega je Jon Savage (2008, navedeno u Curtis, 2008) rekao: „Curtis je i nadalje najveći pjesnik kojeg je Manchester ikad imao, pjesnik koji je prostor grada i njegovu klaustrofobiju pretočio u suvremeni gotički duh.“ (str. 15). Tako se stvorio imidž koji će ih pratiti kroz daljnju karijeru; očaj i emocionalni nemir Iana Curtisa, brundajući bas Petera Hooka koji je imao melodijske dionice te nazupčani rifovi gitare Bernarda Sumnera. U proljeće 1979. objavljuju svoj prvi od dva albuma, *Unknown Pleasures*, no zbog manjka financijskih sredstava album je bio staromodan i loše produciran. Od tada bend kreće na turneju na kojoj brzo dobili nove obožavatelje. Ian Curtis patio je od epilepsije i

depresije te se uskoro na sceni nije moglo prepoznati radi li se o scenskom nastupu ili o napadaju bolesti koja je prisilila sastav na otkazivanje mnogih koncerata. U travnju 1980. bend je započeo snimanje svog drugog albuma, *Closer*, a svoj zadnji koncert kao grupa *Joy Division* imali su 2. svibnja 1980. Ubrzo nakon toga ugovorili su prekooceansku američku turneju, a samo dva dana prije polaska za SAD, Ian Curtis se objesio u svome stanu i od tada bend više ne postoji (Curtis, 2008).

4.2. Članovi benda

Sastav *Joy Divisiona* se od 1977. do 1980. godine mijenjao i to samo na mjestu bubnjara. Konačnu četvorku koja je tvorila ovu uspješnu grupu činili su Ian Curtis kao pjevač i frontmen benda, Bernard Sumner na gitari, Peter Hook na bas gitari te Stephen Morris na bubnjevima.

4.2.1. Ian Curtis

Ian Kevin Curtis rodio se 15. srpnja 1956. u Stretfordu, malom gradiću u Engleskoj. Bio je veselo i razigrano dijete. Volio je školu i knjige, a čim je naučio pisati, napisao je kratku knjigu koja se zove *Who Zoo?* u kojoj su sadržane pustolovine njega i njegova prijatelja Petea Johnsona. Posebno je bio zainteresiran za književnost, viteške junake i povijest, a bio je i strastveni navijač dvaju mančesterskih nogometnih klubova, Uniteda i Cityja. Kao tinejdžer bio je uvijek i u svemu drugačiji od drugih. Veliku pažnju davao je odijevanju te je često eksperimentirao s modnim kombinacijama, no nikad ga nije bilo briga što ljudi misle o njemu. Jedna od osobina njegove ličnosti bila je da se volio praviti glup a zatim uživati u tome kako ljudi na njega u toj situaciji reaguju (Middles i Reade, 2009). Kao njegovi uzori i osobe koje su imali utjecaj na njega spominju se tada nadolazeće zvijezde novog vala pop kulture koji je 70-ih i 80-ih zahvatio svijet; David Bowie, Lou Reed, Andy Warhol, Jimi Hendrix, Mick Jagger, Iggy Pop... Ianova najveća ljubav u životu bila je glazba. Bio je veliki Bowiejev obožavatelj; jednom prilikom je, puno prije nego što se osnovao bend *Joy Division*, ušao u garderobu gdje se Bowie pripremao za koncert, popričao s njim i dobio autogram. Članovi njegove obitelji i uži prijatelji smatraju kako se može reći da je Ian bio vizionar. Prije nego što je uzeo bilo koji instrument u ruke, uvijek je govorio da će uspjeti kao glazbenik i

osigurati budućnost svojoj obitelji, a slažu se i s time da je znao da će umrijeti mlad (Curtis, 2008).

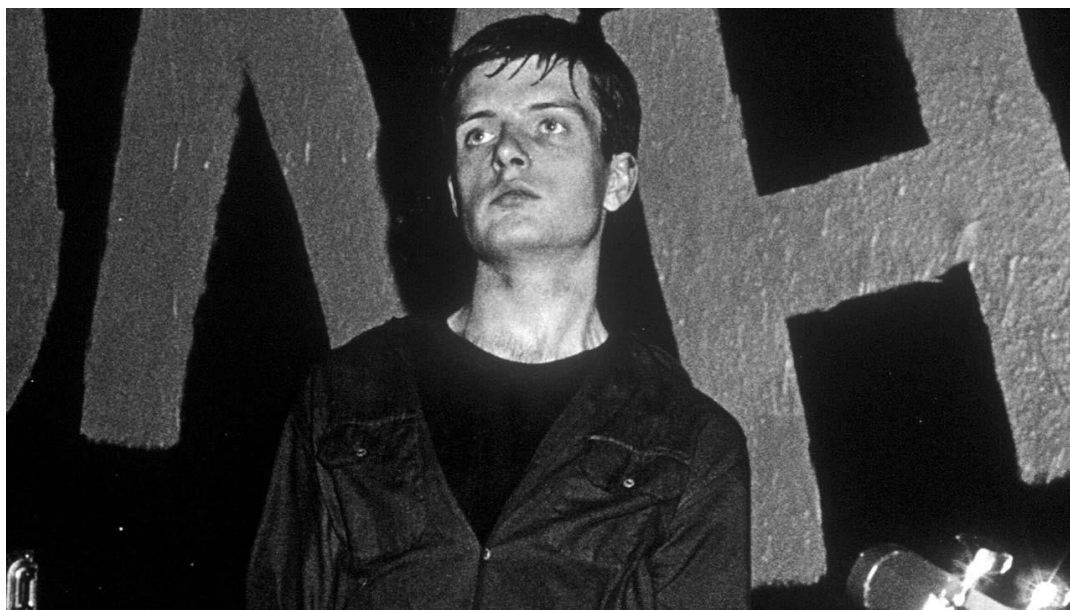
Svoju ženu Deborah Woodruff oženio je 23. kolovoza 1975. kada je imao samo 19 godina te s njom ima kćer Natalie. Za njega je Derek Brandwood, jedan od najutjecajnijih glazbenih menadžera u to vrijeme, rekao kako je najtalentiraniji glazbenik iz Manchestera svih vremena. Paul Morley, poznati glazbeni novinar koji je pratio radove mnogih bendova, između ostalih i *Joy Division*, išao je još i dalje te ga uspoređuje s Kurtom Cobainom, kojeg je zanimalo istinski značaj glazbe a ne slava te da je bio mnogo beskompromisniji od Bone Voxa, posvećen mračnim i opasnim stvarima (Middles i Reade, 2009). Bio je druželjubive prirode, rođeni vođa ali bez osjećaja superiornosti nad drugima. Imao je veliku ljubav i privrženost prema svojoj obitelji, uvijek se sjetio rođendana svojih najbližih, a njegova sestra je u njemu uvijek vidjela jednu riječ: drugačiji (Middles i Reade, 2009). Bio je pokretačka snaga benda koji je sve ideje ostalih članova na kraju stapao u jednu cjelinu. Usmjeravao je njihovu glazbu, pažljivo birao stihove iz svoje kutije pune pjesama za određene melodijske dionice, osmišljavao je vokale i općenito držao bend na okupu (Curtis, 2008). Curtis je bio moderni romantičarski progonjeni umjetnik koji je doista živio u svojoj umjetnosti i na kraju u njoj i izgorio (Profeta, 2019).

Joy Division je krajem prosinca 1978. imao svoju prvu gažu u Londonu, tadašnjem središtu glazbenih zbivanja Velike Britanije. Na povratku doma u Manchester poslije koncerta, Curtis je prvi put dobio napad epilepsije, bolesti koja mu je obilježila nadolazeću glazbenu karijeru kao i čitav život. Nakon prvog napada, epilepsija se sve više pogoršavala zbog sve zahtjevnijih nastupa (Curtis, 2008). Na nastupima uživo *Joy Division* je bio odličan, potpuno predan emociji i trenutku. Ian Curtis bi se popeo na pozornicu, promotrio ljude i koncertnu dvoranu te se potpuno predao svojim vizijama. Imao je originalan, nezaboravan hipnotički scenski nastup koji je podrazumijevao mlataranje rukama, nekontrolirani grčeviti ples i stakleni pogled, a na njega su bitno utjecali epileptički napadi koje je doživljavao kod kuće i od kojih bi njegove prijatelje i obitelj hvatala jeza. Kako je svakodnevno uzimao lijekove, ostatak benda trebao je paziti na prikladnu rasvjetu u klubovima gdje su nastupali, jer su oštra svjetla mogla dovesti do napadaja. Njegova supruga Deborah

u svojoj knjizi priznaje da je pred kraj njegove karijere bila ljuta na članove benda jer nisu obraćali dovoljno pozornosti na njegovu bolest (Curtis, 2008).

Jedna od brojnih zanimljivih i potresnih događaja u njegovom životu potječe iz vremena kada nije bolovao od epilepsije, dok je radio u zavodu za zapošljavanje na odjeljenju za osobe s invaliditetom. Razgovarajući s jednom mlađom djevojkom, prisustvovao je njezinu epileptičkom napadu nakon kojeg je, srušivši se na zemlju, potpuno izgubila kontrolu nad svojim pokretima i stanjem u kojem se našla. Tako je nastala jedna od njihovih najpoznatijih pjesama, *She's Lost Control*. Kako je bend bio sve više uspješniji, zahtjevnije je bilo i biti njegovim članom. Stalne probe i prečesta putovanja na česte gaže oduzimale su Curtisu puno energije i mira potrebnih za koliko toliko normalan život uz bolest koju je imao. Postajao je povučen u sebe i nerado je razgovarao i otvarao se drugima. Raspoloženja su mu se mijenjala od potpuno pristojnog ponašanja do nekontrolirane otkačenosti. U jednom trenutku bio je odlično raspoložen, dok je u drugom bio spreman zaplakati. Sve su to bile nuspojave nekoliko tableta koje je morao svaki dan piti ukoliko je želio svesti epileptičke napade na najmanju razinu. Gitarist benda Bernard Sumner još uvijek žali za svime što se Curtisu događalo. Uvjeran je kako je Ian imao nešto posebno u sebi te zaista misli kako su tablete ono što ga je ubilo (Curtis, 2008).

Kako su on i bend napredovali, sve manje je imao vremena za svoju obitelj, njegova žena je radila puno radno vrijeme i polako je propadao njegov brak. S vremenom je upoznao Annik Honore, ženu s kojom je započeo vezu. Bio je rastrgan na dvije strane birajući između savjesti i srca, o čemu i govori jedna njihova pjesma (*Heart and soul, one will burn...*). Lindsay Reade, autorica biografije o Ianu Curtisu, smatra kako je to bio djelomično razlog njegove smrti te kako je Curtis izlaz iz te situacije vidio jedino u samoubojstvu (Middles i Reade, 2009). Ujutro 18. svibnja Ian se objesio u kuhinji u kući u Macclesfieldu, a pronašla ga je njegova supruga nakon što se vratila s posla, dok se na gramofonu vrtjela pjesma *The Idiot* Iggyja Popa. Imao je tek 23 godine (Middles i Reade, 2009).

Slika 2. Ian Curtis⁴

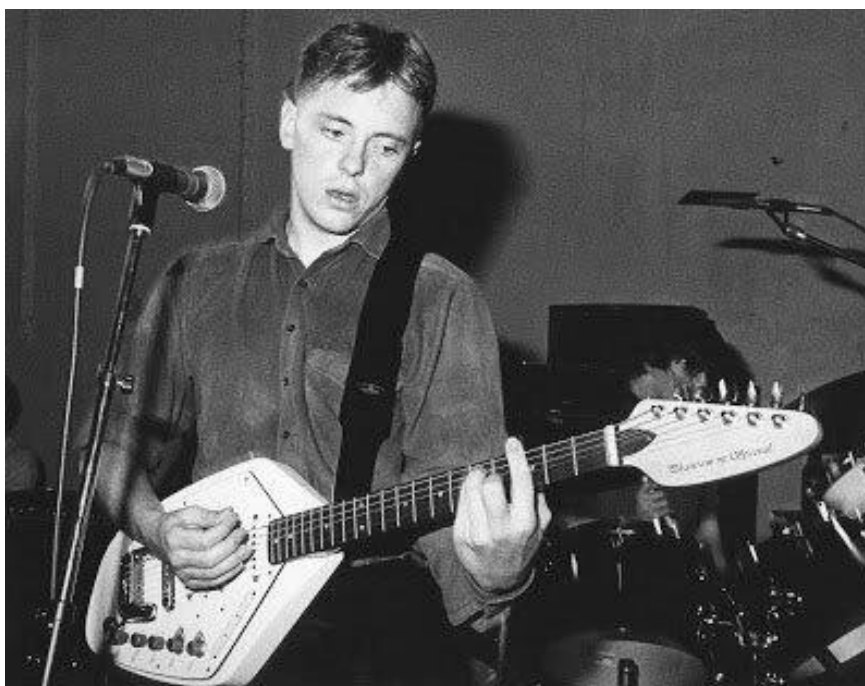
4.2.2. Bernard Sumner

Bernard Sumner, nadimkom Barney, rođio se 4. siječnja 1956. godine u Manchesteru. Njegov život mnogima je bio misterija, do te mjere da je njegovo pravo prezime i dalje predmet rasprava. Rodio se kao Bernard Sumner, kada mu je dodijeljeno prezime njegove majke, budući da nikada nije poznao svog biološkog oca. Nakon nekog vremena, Bernardova majka udala se za Jamesa Dickina te se i njegovo ime promijenilo u Bernard Dickin. Osim navedena dva prezimena, koristio je i prezime Albrecht, a nekoliko je nagađanja o izvoru prezimena: od naziva ulice sjedišta Gestapa, Prinz Albrecht Strasse, do marke fotokopirnog stroja. Sam Bernard izjavio je kako je Albrecht zapravo izvedenica iz imena poznatog njemačkog književnika Bertolta Brechta (Middles i Reade, 2009).

Odrastajući u ratom pogođenom Manchesteru stekao je dvojicu prijatelja, Terryja Masona i Petera Hooka, koji su se kasnije pokazali važni čimbenici u njegovoj budućnosti. Nakon što je napustio školu, radio je poslove u raznim animacijskim studijima, što će mu kasnije pomoći i osmišljavati omote albuma *Joy Divisiona*. U društvu djevojke Sue Barlow te svoja dva prijatelja, Masona i Hooka, 4. lipnja odlazi na koncert *Sex Pistolsa* u Manchesteru gdje se u njima rađa ideja o

⁴ Dostupno na: <https://www.waves.com/ian-curtis-still-rings-true-dave-clark-on-joy-division> (1.9.2019)

osnivanju benda. Osnovali su ga u istinskom *punk* stilu, prije nego su imali glazbenog iskustva (Du Noyer, 2005). Bernard je tada već bio dobar gitarist, dok su Peter Hook i Terry Mason, oduševljeni nastupom *Pistolsa*, tek krenuli svirati, Hook na bas gitari a Mason na bubnjevima. Ubrzo su počeli imati probe, često mijenjajući glavnog pjevača i u stalnoj potrazi za njim, sve dok u bend nije došao Ian Curtis. Tako se spomenutu trojicu može smatrati osnivačima *Joy Divisiona*. Nakon smrti Iana Curtisa i raspada *Joy Divisiona*, Sumner je nastavio svirati u bendu pod nazivom *New Order* u kojem je zauzeo ulogu tekstopisca i pjevača.⁵

Slika 3. Bernard Sumner⁶

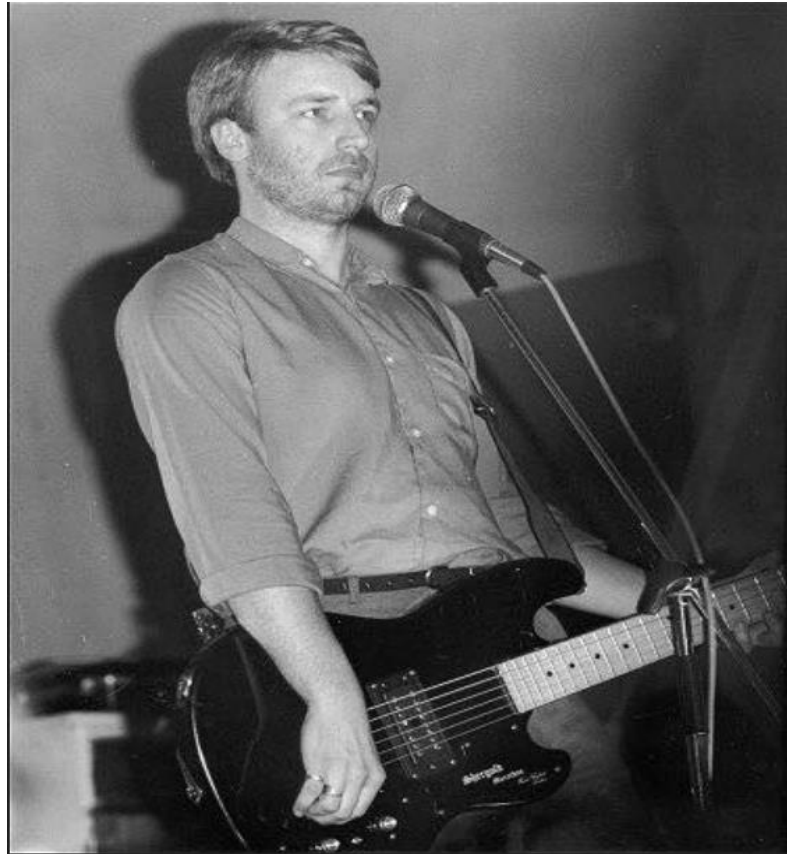
4.2.3. Peter Hook

Peter Hook, ili kako su ga zvali Hooky, rođen je 13. veljače 1956. u Salfordu kao Peter Woodhead. Kada je imao 3 godine roditelji su mu se rastali te mu se majka ubrzo udala za Ernesta Hooka otkada i nosi to prezime. Jedan dio djetinjstva proveo je na Jamajci jer je tako zahtijevao očuhov posao. Za razliku od Bernarda Sumnera,

⁵ Dostupno na: <https://www.joydiv.org/bernardsumner.htm> (10.9.2019.)

⁶ Dostupno na: <https://pbs.twimg.com/media/DSsj7vwWsAAYnaE.jpg> (10.9.2019)

on se upustio u osnivanje benda bez da je znao svirati instrument. To ga nije spustalo da razvije svoj prepoznatljiv stil sviranja u kojem njegov grubi bas ima vodeće melodijske dionice. Nakon raspada *Joy Divisiona* također je nastavio svirati u *New Orderu*. Kasnije je imao bogatu karijeru radeći s brojnim drugim bendovima, a imao je i individualnih uspjeha (Middles i Reade, 2009).

Slika 4. Peter Hook⁷

4.2.4. Stephen Morris

Stephen Paul David Morris rodio se 28. listopada 1958. u Macclesfieldu. Kao dijete pohađao je King's School Macclesfield, istu školu u koju je išao i Ian Curtis. Bendu se priključio tek kasnije, nakon što Terry Mason i Steve Brotherdale nisu uspjeli zadovoljiti zahtjeve benda prije njega. Od početka sviranja u *Joy Divisionu* pokazao je interes za ritam mašine i nove tehnologije, što je u kasnijim

⁷ Dostupno na: <https://i.pinimg.com/originals/9e/ec/17/9eec17a2fdbb8c3d51c709e25bbbd705.png> (10.9.2019)

pjesmama često kombinirao s klasičnim bubnjevima. Osim bubnjeva svirao je i sintesajzer te je bio veoma glazbeno nadaren. Nakon raspada benda nastavio je svirati u *New Orderu* te je u njegovom početku bio i glavni vokal. Kasnije se oženio s Gillian Gilbert, gitaristicom istog benda s kojom ima dvoje djece (Middles i Reade, 2009).

Slika 5. Stephen Morris⁸

4.3. Diskografija

Prvi album na kojem se pojavljuje *Joy Division* je *Short Circuit - Live At The Electric Circus*, album snimljen uživo tijekom posljednja dva dana u *Electric Circusu*, a objavljen je u lipnju 1978. Za vrijeme snimanja *Joy Division* se se zvali *Warsaw*, a na albumu je izašla njihova pjesma *At a Later Date* (Curtis, 2008).

An Ideal for Living je 7-inčni EP⁹ objavljen u lipnju 1978. godine, a na njemu su bile četiri pjesme: *Warsaw*, *No One Lose*, *Leaders of Men* i *Failures*, a u rujnu iste godine objavljena je 12-inčna verzija. *A Factory Sample* je dvostruki kompilacijski EP objavljen u siječnju 1979. godine, na njemu se nalaze dvije pjesme *Joy Divisiona*

⁸ Dostupno na: <http://magnetmagazine.com/wp-content/uploads/2017/10/StevenMorris.jpg> (10.9.2019)

⁹ EP (Extended play) naziv je za glazbene ploče ili CD-ove koji su predugi da bi bili singlovi a prekratki da bi se nazvali albumom. Traju između 15 i 25 minuta (Curtis, 2008).

- *Digital i Glass*. *Earcom 2* je 12-inčni EP nastao tijekom snimanja albuma *Unknown Pleasures* u travnju 1979. godine. Na njemu se nalaze dvije pjesme *Joy Divisiona* - *Autosuggestion* i *From Safety to Where...?* (Curtis, 2008).

The Factory Flick je 8-milimetarski film koji uključuje *No City Fun Music*, 12-minutni uradak *Joy Divisiona* koji je baziran na članku Liz Naylor, *City Fun*, a prikazan je u Londonu u rujnu 1979. godine. *Here Are The Young Man* je koncertna videokazeta *Joy Divisiona* izdana u kolovozu 1982., a traje 60 minuta (Curtis, 2008).

Prvi studijski album *Unknown Pleasures* izašao je u svibnju 1979. godine, a na njemu se nalazilo deset pjesama:

- 1.) *Disorder*
- 2.) *Day Of The Lords*
- 3.) *Candidate*
- 4.) *Insight*
- 5.) *New Dawn Fades*
- 6.) *She's Lost Control*
- 7.) *Shadowplay*
- 8.) *Wilderness*
- 9.) *Interzone*
- 10.) *I Remember Nothing*

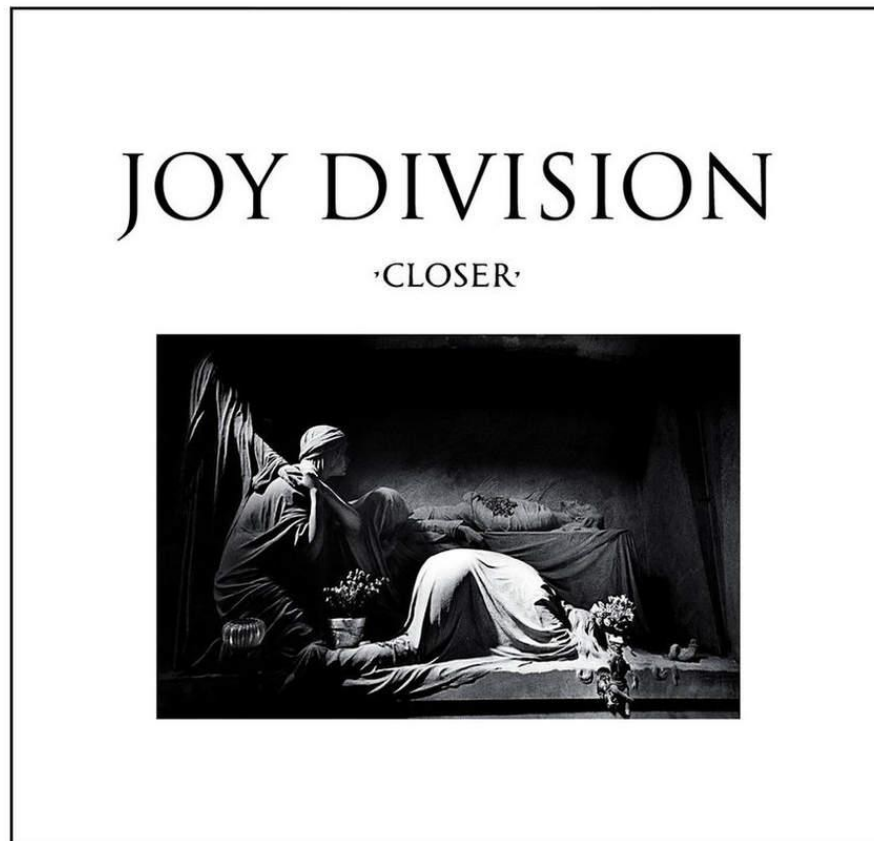
Slika 6. Omot albuma *Unknown Pleasures*¹⁰

Producent albuma je Martin Hannet, a omot je dizajnirao Peter Saville. To je ujedno i jedini studijski album grupe *Joy Division* koji je objavljen za života Iana Curtisa. Drugi studijski album, *Closer* objavljen je 18. srpnja 1980. godine, točno dva mjeseca nakon smrti Iana Curtisa. Producent albuma i dizajner omota opet su Martin Hannett i Peter Saville. Na njemu je objavljeno devet pjesama:

- 1.) *Atrocity Exhibition*
- 2.) *Isolation*
- 3.) *Passover*
- 4.) *Colony*
- 5.) *A Means To An End*
- 6.) *Heart And Soul*
- 7.) *Twenty Four Hours*
- 8.) *The Eternal*
- 9.) *Decades*

Pjesme su snimljene u ožujku, dva mjeseca prije smrti Iana Curtisa (Middles i Reade, 2009).

¹⁰ Dostupno na: <https://www.soundgym.co/blog/item?id=classic-album-joy-division-unknown-pleasures> (1.9.2019.)

Slika 7. Omot albuma *Closer*¹¹

Transmission je 7-inčni singl objavljen u listopadu 1979, a sadrži pjesme *Transmission* i *Novelty*. *Sordide Sentimentale* je limitirano izdanje koje se prodavalo samo u Francuskoj, a sadrži pjesme *Atmosphere* i *Dead Souls*. Objavljeno je u ožujku 1980. godine, a ovo limitirano izdanje bilo je u ekstravagantnom trodijelnom omotu koji je sadržavao tekst Jean - Pierrea Turmela, mračnu sliku Jean - Francoisa Jamoula i fotografiju *Joy Divisiona* koju je fotografirao Anton Corbijn. *Love Will Tear Us Apart* je singl objavljen u lipnju 1980. Sadrži pjesme *Love Will Tear Us Apart* i *These Days*, a dosegao je i 13. mjesto britanske top - liste. *Komakino/Incubation* je besplatan *flexidisc* koji izlazi u travnju 1980., a na njemu se nalaze pjesme *Komakino*, *Incubation* i *As You Said*. U rujnu 1980. izlazi američko izdanje singla *Atmosphere/She's Lost Control*, a kasnije je objavljen i u Velikoj Britaniji. Isti mjesec izlazi i američko izdanje singla *Transmission/Novelty*. U siječnju

¹¹ Dostupno na: <http://www.peak-a-boo-magazine.be/en/news/2019/today-exactly-39-years-ago-joy-division-released-their-second-and-final-studio-album-closer/> (1.9.2019.)

1981. objavljene su pjesme *Ceremony* i *In a Lonely Place*. Objavio ih je *New Order*, a napisane su za vrijeme dok su nastupali kao *Joy Division* (Curtis, 2008).

Dvostruki album *Still* izlazi u listopadu 1981. godine, a na njemu se nalaze mnoge ranije neobjavljene snimke i live snimka zadnjeg koncerta *Joy Divisiona* u Birminghamu. Kompilacija pjesama s raznih izdanja *Substance* izlazi u srpnju 1988. godine, a *Peel Sessions*, snimke snimljene u radio emisijama Johna Peela izlaze u srpnju 1990. Kompilacija pjesama s raznih izdanja *Permanent* izlazi u kolovozu 1995. Kompilacija *Heart and Soul* je boks set s četiri CD-a i sadrži skoro svaku pjesmu koju je grupa *Joy Division* snimila. Izašla je u prosincu 1997. godine. U srpnju 2000. godine izlazi kompilacija *The Complete BBC* (Middles i Reade, 2009).

4.3.1. Pjesme

Joy Division ima veliki opus pjesama, još od vremena iz 1977. kada su nastupali pod nazivom *Warsaw*, pa do 1980. kada kao *Joy Division* prestaju djelovati. U nastavku će se prikazati tekst jedne od njihovih najpoznatijih pjesama, *Love Will Tear Us Apart*, čiji je autor Ian Curtis te njezin prijevod.

Love Will Tear Us Apart

When routine bites hard
And ambitions are low
And resentment rides high
But emotions won't grow
And we're changing our ways
Taking different roads
Love, love will tear us apart again

Why is the bedroom so cold
Turned away on your side
Is my timing that flawed
Our respect run so dry
Yet there's still this appeal
That we've kept through our lives
But love, love will tear us apart again

Do you cry out in your sleep
All my failings exposed
Gets a taste in my mouth
As desperation takes hold
And it's something so good
Just can't function no more
Love, love will tear us apart again

Ljubav će nas razdvojiti

Kad nadvlada svakodnevica
I ambicije splasnu
Kad ogorčenost raste do vrhunaca
A osjećanja gasnu
Kad počnemo se mijenjati
Različite putove odabirati
Tad ljubav će nas opet razdvojiti

Zašto je hladna naša soba
Kad se okrenem prema tebi
Jesam li pogriješio doba
Ili nam se gube obziri
Mada je ona ista čar ostala
Što kroz život nas je nosila
Ljubav, ljubav će nas opet razdvojiti

Plačeš li u snu
Dok moje neuspjehe gledaš
Čudan okus padne na usnu
Dok očaj uzalud skrivaš
Zar nešto što tako dobro bilo je
Sada jednostavno prestaje
Ljubav, ljubav će nas opet razdvojiti¹²

¹² S engleskog preveo autor diplomskog rada

5. Zaključak

Po svemu navedenom može se zaključiti kako je razdoblje 20. stoljeća bogato novim i raznolikim glazbenim stilovima. U drugoj polovici stoljeća, pojavom pop kulture javljaju se i novi glazbeni sastavi koji u svom traženju smisla okreću leđa tradiciji i stvaraju nove zvukove čiji utjecaj osjećamo i danas. Pojavom *punka* koji se sredinom 70-ih godina pojavio u Velikoj Britaniji i zaludio glazbenu javnost, pojavio se i bunt, nezadovoljstvo, gnjev, agresija, suprotstavljanje društvenim institucijama, antiromantičarski pogled na ljubav i sve ono što *punk* za sobom nosi. Nedugo zatim, kao čežnja za usavršavanjem takve glazbe javlja se *post punk*, vrsta koja odbacuje sirovost *punka* i okreće se modernim tehnikama snimanja glazbe i dubljim, zahtjevnijim tekstovima. Među prvim *post punk* sastavima je *Joy Division*, grupa koja je postojala svega tri godine, a koja je ostavila iza sebe golemu ostavštinu i ostvarila golem utjecaj na buduće bendove koji i danas stvaraju popularnu glazbu. Prvi su počeli koristiti sintesajzer u snimanju pjesama te udarile temelje modernom aranžiranju skladbi. Od četiri člana grupe, najviše se ističe frontmen *Joy Divisiona*, Ian Curtis, čiji život prati borba s teškom bolesti, epilepsijom. U svojim vrijednim tekstovima pisao je o ljubavi, životu, savjesti, srcu, krivnji, a neki ga nazivaju najvećim mančesterskim pjesnikom ikad. Nesumnjivo je bio ličnost koja je glazbi tadašnjeg vremena donijela vrijednost, različitost i ljepotu koja se brzo prepoznala, a čiji se tragovi i danas osjete. Stoga je *Joy Division* brzo stekao popularnost kod glazbene javnosti te je s nepune 3 godine postojanja zakazao turneju po SAD-u. Zbog Curtisovog samoubojstva i neostvarene turneje, o njihovom glazbenom uspjehu i ostavštini koju su bili spremni ostaviti možemo samo nagađati. Svojim snažnim pjesmama nedvojbeno su ostavili dubok trag u povijesti glazbe.

Literatura:

1. Black, J., Gregory, H., Basire, A. (2006). *Rock & pop kronologija. Kako je glazba mijenjala svijet*. Rijeka: Naklada Uliks.
2. Curtis, D. (2008). *Dodir iz daljine. Ian Curtis i Joy Division*. Zagreb: Profil.
3. Dobrota, S. (2008). *Popularna glazba, glazbena nastava i glazbeni ukus mladih*. Filozofski fakultet, Zagreb
4. Dobrota, S., Kušević, D. (2009). Glazbeni identiteti u kontekstu popularne glazbe. *Godišnjak Titius: godišnjak za interdisciplinarna istraživanja porječja Krke*, 2 (2), str. 195-206.
5. Du Noyer, P. (2005). *Ilustrirana enciklopedija glazbe: od rocka, popa, jazza, bluesa i hip hopa do klasike, folka, narodne i svjetske glazbe*. Zagreb: Veble commerce.
6. Gall, Z. (2004). *Rock enciklopedija*. Zagreb: V.B.Z.
7. *Hrvatska enciklopedija* (b.g.). Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=58096> (2.9.2019.)
8. *Hrvatska enciklopedija* (b.g.). Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=51103> (30.5.2019.)
9. Joy Division. Dostupno na: <https://www.joydiv.org/bernardsumner.htm> (10.9.2019.)
10. Juričić, T. (2017). Utjecaj radničke klase i socijalizma na *punk* pjesništvo u SFRJ. *Jat: časopis studenata kroatistike*, 1(3), 83-105.
11. Middles, M., Reade, L. (2009). *Rastrgan. Život Iana Curtisa*. Zagreb: V.B.Z.
12. *Moć glazbe* (b.g.). Ferić Jančić, M. (Ur.). Hrvatsko društvo skladatelja ZAMP. Dostupno na: http://www.zamp.hr/uploads/documents/korisnici/ZAMP_brosura_Moc_glazbe.pdf (12.7.2019.)
13. Pokrajac, K. (2018). *Popularna kultura u Hrvatskoj 1970-ih i 1980-ih*. Pula: Sveučilište Juraja Dobrile, Filozofski fakultet.
14. Prica, I. (1990). „Novi val“ kao anticipacija krize. Zagreb: Zavod za istraživanje folklor.

15. Profeta, S. (2019). Ian Curtis. Dostupno na: <http://venia-mag.net/story-of/in-memoriarn/ian-curtis/> (27.8.2019.)

Izjava o samostalnoj izradi rada

Pod punom odgovornošću izjavljujem da sam ja, Bruno Marjanović, diplomski rad pod naslovom „Glazbeni opus grupe *Joy Division*“ u potpunosti izradio samostalno. Pri izradi sam koristio literaturu koju sam u skladu s pravilima i naveo.